

Inclusieve sportactiviteiten voor neurodivergente jongeren in gemeente Amsterdam

Ervaringen, beleid en aanbevelingen

Auteurs

Nikki van de Klundert

Remi Caris

Siegalit Zarr

In opdracht van

KeTJA-A Portaal

© Stichting Alexander

Amsterdam, mei 2024

Inhoud

1. Inleiding.....	4
2. Vraagstelling en onderzoek.....	7
3. Resultaten	9
1. Perspectief van jongeren	9
2. Perspectief van gemeente Amsterdam	13
4. Aanbevelingen Jeugdplatform Amsterdam	16
5. Bijlages	18
1. Bijlage 1: Vragen vanuit Jeugdplatform Amsterdam	18
2. Bijlage 2: Topiclijst voor gesprekken met de doelgroep	19

1. Inleiding

Introductie Jeugdplatform Amsterdam

Jeugdplatform Amsterdam (JPA) is een adviesorgaan voor gemeente Amsterdam dat gevraagd en ongevraagd advies geeft over jeugdhulp en passend onderwijs. Er is een formele adviesgroep (8 jongeren en 4 ouders) die één keer in de maand bij elkaar komt om bijvoorbeeld ervaringen uit te wisselen en/of advies op te stellen voor de gemeente. JPA organiseert verschillende activiteiten om signalen, ervaringsverhalen en verbeterpunten op te halen bij jongeren en ouders om de stem van Amsterdamse jongeren en ouders te versterken. JPA wordt ondersteund door Cliëntenbelang Amsterdam en Stichting Alexander (meer informatie op: www.jeugdplatformamsterdam.nl).

Introductie KetJAA

KeTJAA, de regionale Kenniswerkplaats Jeugd Amsterdam-Amstelland, is een samenwerkingsverband tussen onderzoek, praktijk, beleid, onderwijs, en ouders en jeugd. KeTJAA wil de ondersteuning aan kwetsbare jongeren en hun ouders in Amsterdam en omgeving verbeteren, door middel van kennisopbouw en uitwisseling. KeTJAA wordt gefinancierd door ZonMw en de gemeente Amsterdam. Via het kennisportaal kunnen professionals die werken met jongeren in de Ouder-en-Kind teams, beleidsmedewerkers, vrijwilligersorganisaties van de gemeente Amsterdam, hun kennisvragen stellen over ondersteuning van kwetsbare jongeren. De beantwoording van deze vragen vindt plaats op basis van praktijkonderzoek, academisch onderzoek of van evidence- en practice based kennis (meer informatie op: <https://neja.nl/ketjaa/>).

JPA is partner in het kennisnetwerk KeTJAA. In 2021 hebben zij gezamenlijk de vraag ingediend over hoe de gemeente hun zorgprofessionals controleert. Daar is deze rapportage over verschenen. https://neja.nl/wp-content/uploads/2022/05/Rapport-JPA_KeTJAA-Kwaliteit-van-jeugdhulp-gemeente-Amsterdam_260422.pdf.

Aanleiding voor dit onderzoek

In september 2023 heeft Stichting Alexander de leden van de adviesgroep van JPA gevraagd of zij vragen hadden over het Amsterdamse jeugdstelsel die belangrijk zijn om te weten voor ouders en jongeren. Daarnaast werd de vraag gesteld wie vanuit de adviesgroep geïnteresseerd was om een rol te spelen, als co-onderzoeker bij de beantwoording van de vraag. Vijf adviesgroep leden gaven aan hier interesse in te hebben. Een onderzoeker van Stichting Alexander ondersteunde het onderzoeksteam met beantwoording van de vragen.

De adviesgroep wilde graag meer inzicht krijgen op de mogelijkheden en faciliteiten in Amsterdam om te sporten met neurodivergentie. Ze ervaren namelijk dat veel organisaties zoals scholen en jeugdhulpinstanties weinig rekening houden met neurodivergente breinen. Hierdoor zijn scholen minder toegankelijk en geschikt voor neurodivergente kinderen. Net zoals mensen met een fysieke beperking een lift nodig hebben op het treinstation, hebben bijvoorbeeld mensen met autisme soms een aangepast schoolrooster nodig. Er moet op veel plekken nog heel veel veranderen zodat alle mensen mee kunnen doen, dat is wel zo eerlijk.

Jeugdplatform Amsterdam is benieuwd hoe dat zit voor neurodivergente jongeren en sportactiviteiten in de stad.

Wat is neurodiversiteit?

Neurodiversiteit is een paraplueterm voor de onderlinge verschillen in onze breinen. Net zoals er verschillen in bijvoorbeeld huidskleur, seksualiteit of gender zijn, zijn er ook verschillen in onze hersenen. Neurodivergentie kan vanaf de geboorte aanwezig zijn, dit wordt de aangeboren variant genoemd. Hier vallen bijvoorbeeld vormen van autisme, ADHD, hoogbegaafdheid en dyslexie onder. Daarnaast heb je ook verkregen neurodivergentie; dit betekent dat je brein tijdens je leven verandert, bijvoorbeeld door hersenschade na een ongeluk (ook wel bekend als niet aangeboren hersenletsel of NAH) of door mentale stoornissen zoals depressie of dwang. Neurodivergente breinen wijken significant en op consistente manier af van de norm. Dit betekent dat dingen zoals leren en de prikkelverwerking anders gaan dan bij de meeste mensen. Het gaat hierbij niet over jongeren met een licht verstandelijke beperking.

Uit recente schattingen blijkt dat 15-20% van de populatie een vorm van neurodivergentie heeft (Doyle, 2020).¹ Niemand ervaart de wereld op precies dezelfde manier maar bij mensen met een "neurotypisch brein" komt dit wel overeen. Zij hebben dan meestal ook geen extra aanpassingen nodig om bijvoorbeeld mee te komen op school of werk. Voor neurodivergente jongeren is dat vaak anders, gebaseerd op het sociale model van handicaps zijn de beperkingen die kinderen met ADHD, autisme en leerstoornissen ondervinden het gevolg van omgevingsbarrières - bijvoorbeeld een luid, fel klaslokaal of een strak schoolrooster. Ze worden ook ondermijnd door stigmatisering en sociale uitsluiting die voortkomen uit onbegrip door mensen met een neurotypisch brein (Oliver, 2013).²

Wanneer we naar een werksetting kijken, kunnen medewerkers met neurodivergentie extra gevoelig zijn voor dingen als temperatuur, geluid, licht en andere prikkels. Ook andere dingen die neurotypische mensen 'normaal' vinden, kunnen lastig of vermoeiend zijn voor medewerkers met neurodivergentie. Denk aan veel vergaderen, lang stilzitten of elke dag van negen tot vijf werken. Medewerkers met autisme hebben vaker moeite met verandering, terwijl medewerkers met ADHD het vaker lastig vinden om te plannen. Een neurodivergent brein hebben is dan ook niet per definitie negatief. Alle breinen zijn even waardevol en hebben hun eigen kwaliteiten. Door bewust te zijn van onderlinge verschillen tussen mensen, kan er maatwerk geboden worden (Minnes, 2024).³

"Ik vind het wel beter om neurodiversiteit te gebruiken, want vooral bij jongeren als je het woord stoornis zegt dan kunnen ze het opvatten alsof je meteen gek bent ofzo. Als je het op deze manier benoemt denk ik dat het al veel beter uitleg geeft aan jongeren en dat ze het beter snappen. Het is wat positiever." (Jongere, 15 jaar)

¹ Doyle, N. (2020). Neurodiversity at work: a biopsychosocial model and the impact on working adults. *British medical bulletin*, 135(1), 108–125. <https://doi.org/10.1093/bmb/ldaa02>

² Oliver, M. (2013) The Social Model of Disability: Thirty Years on. *Disability & Society*, 28(7), 1024-1026. <https://doi.org/10.1080/09687599.2013.818773>

³ Minnes, A. (2024). Hoe ga je om met neurodiversiteit op de werkvloer? *Great placet to work*. Geraadpleegd op 3 mei 2024, van <https://www.greatplacetowork.nl/inspiratie/blog/neurodiversiteit>

“Ik ben heel erg voor het begrip neurodiversiteit gebruiken omdat het zoveel positiever is. Het laat zien dat het lastig kan zijn om een iets ander soort brein te hebben maar het benadrukt ook juist de positieve kanten ervan! De meeste problemen die ik ervaar komen door hoe onze maatschappij is en niet doordat ik last heb van mezelf. Als het allemaal wat beter aangepast zou zijn op mijn behoeftes en zo ingesteld zou zijn dat mijn positieve kanten ook meer tot uiting komen zou dat zoveel fijner zijn.” (Jongere, 20 jaar)

Leeswijzer

Allereerst wordt de vraagstelling en onderzoeksmethode uitgelegd waarin wordt beschreven hoe de onderzoeksvraag en deelvragen tot stand zijn gekomen.

Op pagina 9 t/m 12 gaan we in op de behoeften van neurodivergente jongeren.

Op pagina 13 en 15 staat het huidige beleid van de gemeente Amsterdam centraal.

We sluiten het rapport af met aanbevelingen vanuit Jeugdplatform Amsterdam voor de gemeente Amsterdam en organisaties die zich bezighouden met sport.

In de bijlagen zijn de vragen vanuit het Jeugdplatform Amsterdam en de topicvragenlijst die gebruikt zijn voor het onderzoek opgenomen.

2. Vraagstelling en onderzoek

In dit hoofdstuk wordt het doel van dit onderzoek beschreven. Daarna wordt de hoofdvraag, de deelvragen, de onderzoeksopzet en het onderzoeksproces verder toegelicht.

Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in wat de behoeften en wensen zijn van neurodivergente jongeren op het gebied van sportactiviteiten in de gemeente Amsterdam. Daarnaast was het doel om inzicht te krijgen in wat de gemeente Amsterdam aanbiedt op gebied van sport voor neurodivergente jongeren. Met deze inzichten kan de gemeente de toegankelijkheid voor neurodivergente jongeren verbeteren (of krijgt de gemeente handvatten om het aanbod aan te passen voor deze jongeren).

De hoofdvraag van dit onderzoek is als volgt:

Hoe toegankelijk zijn sportactiviteiten voor neurodivergente jongeren in de gemeente Amsterdam?

De deelvragen van het onderzoek zijn:

1. *Wat verstaan de jongeren onder toegankelijkheid van sport?*
2. *Welke behoefte hebben jongeren op het gebied van sport?*
3. *Wat doet de gemeente Amsterdam aan de toegankelijkheid op het gebied van sport voor neurodivergente jongeren?*
4. *Wat is het aanbod op het gebied van sport in de gemeente Amsterdam?*

Het verloop van het onderzoek

Onderzoeksproces

Het onderzoek is uitgevoerd tussen september 2023 en januari 2024.

We startten het onderzoek met een onlinebijeenkomst waarbij de adviesgroep van JPA en een onderzoeker van Stichting Alexander samenkwamen. Tijdens een online brainstormsessie gebruikten we de vragen die in 2021 door de adviesgroep van JPA waren opgesteld (zie bijlage 1), waarbij we besloten ons te richten op de toegankelijkheid van sport voor neurodivergente jongeren. Hoewel we aanvankelijk met een grotere onderzoeksgroep van zes personen begonnen, is dit aantal door persoonlijke omstandigheden teruggevallen tot twee personen, wat de reikwijdte van het onderzoek heeft beperkt. Het is belangrijk op te merken dat dit onderzoek niet als representatief kan worden beschouwd en er geen sprake is van verzadiging. Niettemin biedt het een inzicht in de wensen van neurodivergente jongeren met betrekking tot de toegankelijkheid van sport.

We verkregen gemeentelijke input via e-mail en gesprekken met drie beleidsadviseurs van de afdelingen Jeugd, Zorg, en Sport en Bos van de gemeente Amsterdam. In de maanden februari en maart van 2024 werd de verzamelde data geanalyseerd en gebundeld tot deze eindrapportage. Voordat de rapportage werd gepubliceerd, hebben we deze in april en mei voorgelegd aan de adviesgroep van JPA en de drie beleidsadviseurs van de gemeente voor feedback en aanscherping.

Dataverzameling

In gesprek met de doelgroep

In totaal zijn negen jongeren tussen de 14 en 20 jaar met een vorm van neurodivergentie betrokken bij het onderzoek. De werving van jongeren vond plaats via de contacten van leden van de adviesgroep in Amsterdam.

Van deze groep stonden drie jongeren open voor een interview. Onder hen bevonden zich twee jongeren van 15 en één van 20 jaar, waarvan twee actief zijn in de topsport in Amsterdam. Zij zijn geïnterviewd aan de hand van een topiclijst opgesteld door het onderzoeksteam (zie bijlage 2). Daarnaast werden twee vragenlijsten verspreid onder eigen contacten, sociale media en LinkedIn. Eén vragenlijst richtte zich op topsport en de andere op niet-topsport. In totaal hebben zes jongeren de vragenlijsten ingevuld, waarvan drie uit Amsterdam (14, 17 en 20 jaar) en drie topsportjongeren (15, 18 en 18 jaar) van buiten Amsterdam.

In gesprek met de gemeente

Het onderzoeksteam heeft gekozen om vragen te stellen aan Gemeente Amsterdam omdat het immers gaat om wat de gemeente doet voor het aanbod op het gebied van sport voor neurodivergente jongeren. Drie beleidsadviseurs zijn betrokken geweest bij het beantwoorden van de vragen, zowel schriftelijk als tijdens twee online gesprekken.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten beschreven van de gesprekken met jongeren en beleidsadviseurs. In de eerste paragraaf staat het perspectief van jongeren centraal, in de tweede staat het perspectief van de gemeente centraal.

1. Perspectief van jongeren

De volgende deelvragen zijn met de jongeren besproken:

1. *Wat verstaan jongeren onder toegankelijkheid van sport?*
2. *Welke behoefte hebben jongeren op het gebied van sport?*

In deze paragraaf worden de uitkomsten hiervan besproken.

Toegankelijkheid volgens jongeren

Jongeren beschrijven toegankelijkheid als een gevoel dat je geaccepteerd wordt ongeacht neurotype, gender, seksualiteit of afkomst. Een toegankelijke sportclub moet staan voor eerlijkheid en acceptatie, waarbij je ook de kleding moet kunnen dragen waar jij je fijn bij voelt. De jongeren die wij spraken vinden het belangrijk dat iedereen de kans krijgt om deel te nemen aan sportactiviteiten, en dat er rekening wordt gehouden met diverse behoeften. Daarnaast moet de weg naar de desbetreffende sportclub of activiteiten gemakkelijk te vinden en bereiken zijn.

“Sport zou voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Ik vind het wel belangrijk dat er voor mensen die bijvoorbeeld een beperking hebben bij elke sportclub wel een trainer is die gespecialiseerd daarin is. Dat die op de goede manier kan lesgeven en alles goed kan overbrengen.” (Jongere, 15 jaar)

“Dat iedereen de sport kan doen die die leuk vindt, ongeacht neurotype, gender, seksualiteit of afkomst. Als daar regels voor veranderd moeten worden dan moet dat maar. Ik vind het heel erg als mensen uitgesloten worden door een bepaalde cultuur in de sport of regels vanuit de bond.” (Jongere, 20 jaar)

“Als ik denk aan toegankelijkheid, denk ik aan een open gevoel vanuit een club of organisatie. Dus dat je je gewild voelt om ergens aan mee te doen. En ook om een makkelijke te vinden weg naar activiteiten in je vrije tijd, dus dat je een club of organisatie goed kan vinden en bereiken.” (Jongere, 17 jaar)

Uitdagingen binnen sportclubs

De jongeren die wij spraken vertellen **geen** initiatieven, programma's of organisaties voor sport te kennen die zich specifiek richten op neurodivergentie. Terwijl ze wel vertellen dat ze verschillende uitdagingen tegenkomen binnen sportclubs, zoals onbegrip en onwetendheid van trainers en leeftijdsgenoten over autisme en andere vormen van neurodivergentie. Jongeren geven aan niet door iedereen begrepen te worden, of merken dat er geen aandacht voor is. Soms merken jongeren dat er wel begrip is, maar dat het niet lijkt of de rest begrijpt wat er in het leven van de jongere omgaat.

"Ik heb vaak het gevoel dat mensen niet zo goed snappen wat er in me om gaat." (Jongere, 20 jaar)

"Wat ik soms moeilijk vind, is als ik een heel drukke dag heb gehad het soms overkomt alsof mijn trainsters denken van oh het was "maar" gewoon een drukke dag, en niet in de zin van ik ben autistisch dus alles komt nog harder binnen. Dus het is voor mij eigenlijk heftiger dan voor de gemiddelde mens en ik heb niet het gevoel dat dat altijd goed binnenkomt bij mijn trainsters." (Jongere, 15 jaar)

"Ik zat vroeger op hockey en dat waren nooit echt leuke tijden voor mij. Ik was een beetje de odd one out zeg maar. Mensen begrepen mij en mijn karakter niet helemaal." (Jongere, 17 jaar)

"Tijdens trainingen heb ik met bepaalde trainers wel eens wat conflicten gehad omdat ik de opdracht die ik kreeg niet goed begreep. Ze gaven me dan of te veel informatie, of waren te vaag. Daardoor ben ik ook wel banger geworden om zelf initiatief te nemen omdat ik bang ben dat ik het fout doe." (Jongere, 20 jaar)

Andere zaken waar neurodivergente jongeren tegenaan lopen zijn drukte en chaos in sportzalen, de tijdsdruk met wedstrijden, gevoelens van overprikkeling, zorgen of angst.

"Ik vind de chaos in de zaal en alle prikkels van alle andere groepen soms nog wat lastig. Op wedstrijden is het af en toe lastig om niet te weten wat er gaat komen en waar alles in het gebouw te vinden is." (Jongere, 18 jaar)

"Het is extra lastig als het in een groep is, omdat ik me dan ook steeds zorgen maak om hoe ik overkom op anderen. Dit zorgt ervoor dat ik er eigenlijk nauwelijks plezier in heb/had en ik het daardoor ook niet zoveel doe (vooral sport niet, terwijl ik het wel graag zou willen)." (Jongere, 20 jaar)

Verbeteringen volgens jongeren

Jongeren geven aan dat het zou helpen als er meer flexibiliteit is over de intensiteit en verplichting van trainingen. Vanwege overprikkeling zijn trainingen lang niet altijd vol te houden. Daarnaast vinden jongeren dat er meer kennis en empathie bij trainers en leeftijdsgenoten moet komen over autisme. Het zou bijvoorbeeld al helpen als er meer structuur is, er duidelijker gecommuniceerd wordt en dat trainers begrijpen wat overprikkeling kan doen met iemand. Het is daarnaast belangrijk voor jongeren om zich te kunnen terugtrekken, bijvoorbeeld door de beschikbaarheid van een stilteruimte bij trainingen en wedstrijden of het kunnen trainen met oordopjes om overprikkeling te voorkomen of verminderen.

“Ik zou het misschien wel fijn vinden als binnen mijn club mensen wat meer zouden weten over autisme.” (Jongere, 15 jaar)

“Het ligt gewoon heel erg aan hoe mijn dag was en het zou wel fijn zijn als ze dat wel een keer gewoon opmerken, van dat het niet per se aan school ligt maar dat het echt mijn autisme is. Soms verwachten ze dus wel een beetje te veel van me.” (Jongere, 15 jaar)

“Het zou fijn zijn als trainers echt meer kennis krijgen over wat neurodiversiteit, en in mijn geval autisme is... Ook weten ze vaak niet zo goed hoe heftig overprikkeling kan zijn en hoe zich dat kan uiten dus dat zou ook goed zijn voor ze om te leren.” (Jongere, 20 jaar)

Eén jongere die we spraken gaf aan het te betreuren dat vanwege zijn/haar/hun neurodivergentie er weinig tijd overblijft voor sport of vrije tijd, en dat het grootste deel van de tijd wordt besteed aan school.

Suggesties en verbeteringen voor de gemeente en sportclubs

De jongeren doen verschillende suggesties aan de gemeente, zoals het verstrekken van informatie bij sportclubs over waar jongeren terecht kunnen met vragen, het mogelijk maken van gesprekken bij aanmelding om drempels en behoeften te bespreken, en het opstellen van een overzicht van organisaties met kennis over neurodivergentie.

“Wat denk ik bijvoorbeeld zou helpen is als je voordat je je ergens inschrijft langs mag komen om (mentale) drempels die je ervaart te bespreken. En dat deze mogelijkheid expliciet vermeld staat op een website bijvoorbeeld, zodat je weet dat eraan is gedacht. Op die manier kun je even kennis maken zonder meteen mee te hoeven doen en weet je ook dat er binnen de organisatie iemand is die je drempels kent en waar je eventueel weer naartoe zou kunnen stappen.” (Jongere, 20 jaar)

De gemeente kan ook verbeteringen aanbrengen, aldus de jongeren, zoals het optimaliseren van geluid en licht in openbare ruimtes. Daarnaast kan de gemeente sportclubs aanmoedigen en informatie geven over wat ze zouden kunnen doen om inclusiever te worden, subsidie geven aan sportclubs om daadwerkelijk met inclusiviteit aan de slag te gaan en/of daarbij een specifieke verantwoordelijke aanwijzen. De gemeente kan helpen met trainers voorlichten, als ook scholen inspireren om meer aandacht te schenken aan neurodiversiteit.

“Meer aandacht schenken op scholen aan de ervaringen van neurodivergente leerlingen, zodat ook een deel van het stigma van sommige stoornissen langzamerhand een beetje kan verdwijnen en gewoon in het algemeen beter mee kan worden omgegaan.” (Jongere, 17 jaar)

Sommige jongeren denken dat er niet veel veranderd kan worden.

“Ik denk eerlijk gezegd niet dat er veel dingen veranderd kunnen worden, maar daar heb ik vrede mee.” (Jongere, 14 jaar)

2. Perspectief van gemeente Amsterdam

De volgende deelvragen zijn met de beleidsmedewerkers besproken:

1. *Wat doet de gemeente Amsterdam aan de toegankelijkheid op het gebied van sport voor neurodivergente jongeren?*
2. *Wat is het aanbod op het gebied van sport in de gemeente Amsterdam?*

In deze paragraaf worden de uitkomsten hiervan besproken.

Toegankelijkheid binnen de gemeente

Gemeente Amsterdam streeft ernaar beleid te ontwikkelen dat voor alle Amsterdammers geldt. Ze voorzien in passende ondersteuning en voorzieningen in Amsterdam volgens het motto: waar mogelijk regulier en eenvoudig aanbod, met specialisatie en maatwerk waar nodig. Hierbij werken ze samen met een netwerk van aanbieders, ervaringsdeskundigen, professionals en belangenbehartigers om eventuele tekortkomingen in het aanbod voor zowel jeugd als volwassenen aan te pakken.

De gemeente heeft vanwege de omvang en diversiteit van de stad een breed scala aan aanbieders, scholen en organisaties die ondersteuning bieden aan mensen met autisme en hun families. Professionals van het Ouder- en Kindteams (OKT), de Buurteam organisaties (BTO) en ambtenaren worden ook getraind in het omgaan met neurodivergente mensen en mensen met niet-zichtbare beperkingen. Diagnoses worden niet expliciet genoemd in beleidsstukken maar het inclusiebeleid richt zich op alle Amsterdammers met speciale aandacht voor projecten voor specifieke doelgroepen. Diverse vormen van begeleiding en ondersteuning worden geboden door organisaties zoals Voorzet en Zorgeloos Ambulant. Binnen de Wmo werken gespecialiseerde aanbieders voor ondersteuning van mensen met een stoornis binnen het autismespectrum.

De gemeente geeft aan dat voor jeugd op het speciaal onderwijs in cluster 4 (kinderen met psychische stoornissen en gedragsproblemen, waaronder autisme kan vallen) er voornamelijk behoefte is aan extra begeleiding en trainers om hen te ondersteunen bij deelname aan sport. De gemeente kijkt naar de capaciteiten en wensen van deze jongeren en streeft naar een steeds inclusievere aanpak.

“Wat kan iemand, wat wil iemand: daar kijken we naar.” (Gemeente Amsterdam, afdeling Sport en Bos)

“We willen faciliteren dat het steeds inclusiever wordt.” (Gemeente Amsterdam, afdeling Sport en Bos)

Hoewel er geen wettelijke verplichtingen zijn voor de gemeente of sportclubs met betrekking tot specifieke doelgroepen, benadrukt de gemeente het belang van inclusie hoewel ze aangeven dat het grensgebied hiervan complex is.

Dit is wat de gemeente concreet doet om toegankelijkheid te verbeteren:

1. Gemeente traint ambtenaren en professionals in het omgaan met niet-zichtbare beperkingen, zoals LVB, autisme en NAH.

2. De website amsterdam.nl/assistent/ is voor jeugdtrainers met gratis workshops en trainingen om hen te ondersteunen. Daarnaast is het mogelijk om een workshop aan te vragen van Academie van Sportkader, bijvoorbeeld 'trainen en coachen van jongeren met autisme'. Zie: sportopleidingen.nl/opleidingen/1001-trainen-en-coachen-van-jongeren-met-autisme
3. Er is een mogelijkheid voor sportclubs en sportteams om 'De Sportpedagoog' in te zetten. De sportpedagoog kijkt samen met het bestuur of trainer wat zij kan doen om het pedagogisch klimaat te verbeteren door tips en handvaten te geven.
4. Er is een subsidieregeling voor aangepast sporten vanuit de gemeente. Zie: amsterdam.nl/subsidies/subsidieregelingen/subsidie-aangepast-sporten/#1
5. De gemeente financiert structureel het sportcentrum Only Friends in Noord.
6. Er is een uitleenpunt voor sport-hulpmiddelen.
7. Er worden sport clinics gegeven in het onderwijs, waaronder ook bij speciale scholen
8. MEE Amstel en Zaan ontvangt subsidie van de gemeente voor training en advies aan professionals over het omgaan met diverse beperkingen.
9. Er is een Autisme ambassadeur, nu ambassadeur neurodiversiteit genoemd die binnen de gemeente en aangesloten bij SNAB (stedelijk netwerk ambtenaren met een beperking) en MEE werkt met ervaringsdeskundigen met autisme.

Aanbod in de gemeente

De gemeente erkent dat er veel aanbod is op sportgebied, maar benadrukt dat ze niet in alle behoeften van alle Amsterdammers kunnen voorzien.

*“Het is algemeen belangrijk dat aangepast sporten mogelijk is, maar ook is er veel maatwerk nodig. Tot hoever ga je daarin, dit is lastig om hier keuzes in te maken.”
(Gemeente Amsterdam, afdeling Jeugd en Zorg)*

De gemeente richt zich op het ontwikkelen van sport- en beweegbeleid voor alle Amsterdammers. Met in het bijzonder aandacht voor doelgroepen die achterblijven op de sport- en beweegdeelname. Mensen met een handicap en/of beperking blijven achter. Voor deze doelgroep wordt er voornamelijk gekeken naar de mogelijkheden van de verschillende subdoelgroepen. Organisaties die specifieke doelgroepen bedienen worden wel ondersteund. De focus ligt op behoeften en capaciteiten zonder specifieke diagnoses te benoemen.

Er wordt gewerkt aan twee bewegingen: het bevorderen van sportparticipatie onder diverse groepen en het inclusiever maken van bestaand aanbod.

Verschillende initiatieven en programma's zijn beschikbaar voor neurodivergente jongeren (en andere jongeren met behoefte aan aangepast sporten), zoals MEE Amstel en Zaan, het sportadviesloket, 'unieksporten.nl', Only Friends, FC Zuid, [Iedereen doet mee - Gemeente Amsterdam](#), de website van 'jekuntmeer.nl' en [Zoek een vereniging | Gehandicaptensport Nederland](#). De gemeente erkent echter niet te weten of al het aanbod passend is voor de doelgroep, maar gaat ervan uit dat als je zoekt bij unieksporten.nl je passend aanbod krijgt.

“Er zijn veel aanbieders maar of al dit aanbod past bij de doelgroep is niet altijd duidelijk.” (Gemeente Amsterdam, afdeling Jeugd en Zorg)

In gesprek met de gemeenteafdeling Sport en Bos worden aanvullende initiatieven genoemd, zoals Skillsclub Amsterdam voor trainingen voor kinderen met een beperking, en individuele begeleiding genaamd 'Advies op maat' via unieksporten.nl.

Een mooi voorbeeld is een voetbalvereniging in Zuid (FC Zuid), opgezet door een vader van een van de kinderen met een fysieke en of mentale beperking. Momenteel heeft de vereniging één team van 14 kinderen, met een wachtlijst. In 2023 zijn ze genomineerd voor de Amsterdamse Pluim, een blijk van erkenning voor hun inzet. De gemeente staat open voor dergelijke initiatieven en moedigt dit aan.

4. Aanbevelingen Jeugdplatform Amsterdam

Uit de bevindingen van zowel de gemeente als de doelgroep blijkt dat er mogelijkheden zijn voor toegankelijkheid voor neurodivergente jongeren op het gebied van sport. Hoewel er enkele initiatieven en programma's beschikbaar zijn, lijkt het er toch op dat er een gebrek is aan specifieke ondersteuning en begrip voor neurodivergentie binnen reguliere sportclubs.

Neurodivergente jongeren die wij spraken, ervaren diverse uitdagingen binnen sportclubs, zoals gebrek aan begrip en ondersteuning van trainers en gevoelens van overprikkeling. Ze benadrukken het belang van inclusie en het verminderen van stigma rondom neurodivergentie.

De gemeente Amsterdam streeft naar inclusief beleid voor alle Amsterdammers en ondersteunt verschillende initiatieven voor neurodivergente jongeren. Hoewel er al veel aanbod beschikbaar is, is het niet altijd duidelijk of dit aansluit bij de behoeften van de doelgroep.

Zowel de gemeente als de jongeren erkennen dat er ruimte is voor verbetering om een inclusieve omgeving te creëren.

Jeugdplatform Amsterdam heeft dan ook onderstaande aanbevelingen, hiermee kan de gemeente Amsterdam een stap zetten naar een inclusieve beleid/gemeente of stad op het gebied van sport voor neurodivergente jongeren. Dit kan door bijvoorbeeld in gesprek te gaan met de doelgroep over wat er goed gaat en wat er beter kan en hier gericht beleid op te maken. Dit document geeft een eerste aanzet daartoe.

1. Vergroot bewustwording en begrip: Ontwikkel uitgebreide voorlichtings- en trainingsprogramma's voor sportclubs om bewustwording en begrip over neurodivergentie onder trainers en leden te vergroten. Dit kan helpen om vooroordelen te verminderen en een inclusieve omgeving te creëren. Wel is het erg belangrijk dat er ervaringsdeskundigen worden betrokken bij het ontwikkelen van deze trainingsprogramma's.
2. Verbeter fysieke toegankelijkheid: Investeer in het optimaliseren van de fysieke omgeving in openbare ruimtes, specifiek voor neurodivergente sporters die, zoals het aanpassen van geluids- en lichtniveaus om overprikkeling te voorkomen en richt een stilleruimte in. Dit draagt bij aan het creëren van een comfortabele en inclusieve omgeving voor neurodivergente jongeren.
3. Stimuleer samenwerking: Moedig sportclubs actief aan om samen te werken aan het creëren van een inclusieve omgeving en sportaanbod voor neurodivergente jongeren. Dit kan worden bereikt door workshops, trainingen en ondersteuning aan te bieden, en door het aanwijzen van een specifieke verantwoordelijke binnen de clubs die zich bezighouden met inclusiviteit en toegankelijkheid.

4. Versterkt ondersteunende structuren: Het opzetten van laagdrempelige ondersteunende structuren, zoals informatievoorziening bij sportclubs en de mogelijkheid tot het voeren van gesprekken bij aanmelding, kan de drempels voor neurodivergente individuen verlagen.
5. Doe onderzoek en evaluatie: Stimuleer onderzoek naar de effectiviteit van inclusieve initiatieven en beleidsmaatregelen en heb daarbij aandacht voor neurodivergentie. Dit kan helpen om best practices te identificeren en aanbevelingen te doen voor verdere verbetering van de toegankelijkheid.

Door deze aanbevelingen op te volgen, kan de gemeente Amsterdam concrete stappen zetten richting een meer inclusieve samenleving waarin neurodivergente jongeren toegang hebben tot sportfaciliteiten. Dit kan een bijdrage leveren aan het bevorderen van participatie, welzijn en inclusie van neurodivergente jongeren in de gemeente Amsterdam. JPA vindt het onderwerp ontzettend belangrijk en roept de gemeente op met gerichte aandacht dit verder op te pakken. JPA denkt graag mee met verdere aanbevelingen en wil graag betrokken blijven bij het onderwerp.

5. Bijlages

1. Bijlage 1: Vragen vanuit Jeugdplatform Amsterdam

Vragen tijdens de vergadering van de adviesgroep van JPA
14 september 2021

Kwaliteit van de zorg

1. Hoe houdt de gemeente in de gaten of zorgprofessionals goed hun best/werk doen?
2. Wat voor zorg werkt goed voor wie? Individueel/groep, school/praktijkondersteuner
3. Wordt er goed geluisterd naar jongeren?
4. Betere zorg voor pleegouders bieden: goed luisteren en niet te veel eisen.
5. Mensen met LVB worden vaak overschat of onderschat. Hoe kan goede ondersteuning geregeld worden die LVB juist inschat, zonder aannames?

Wonen

6. Waarom helpt Amsterdam mensen zonder huis niet?
7. Hoe kan je het aanbod voor begeleid wonen overzichtelijker maken voor alle doelgroepen?

Zorgaanbod

8. Welk aanbod heeft Amsterdam voor kinderen met autisme met normaal IQ die introvert zijn? (is dat aanbod passend/dekkend?)
9. Welk aanbod is er voor kinderen die Engels spreken in Amsterdam?

(Passend) onderwijs

10. Kan passend onderwijs passend zijn?
11. Hoe kunnen docenten zich inzetten om leerlingen goed te ondersteunen bij alle verschillende onderwerpen die van belang zijn zoals autisme, dyslexie, LVB?
12. Wat hebben docenten nodig om kinderen op school te ondersteunen bij gevoelige onderwerpen zoals pesten, gescheiden ouders?
13. Hoe is passend onderwijs op internationale scholen in Amsterdam geregeld?

Mentale gezondheid

14. Worden jongeren met mentale problemen goed geholpen?

2. Bijlage 2: Topiclijst voor gesprekken met de doelgroep

1. Vooraf begrip neurodivergentie uitleggen.
2. Herken je je hierin? Wat vind je van deze uitleg?
3. Wat betekent toegankelijkheid voor jou? Met sport en cultuur⁴ in het achterhoofd.
4. Welke initiatieven, programma's of organisaties ken je in Amsterdam die zich richten op neurodivergente kinderen en jongeren in de context van sport?
5. En voor cultuur en vrije tijd?
6. Waar merk je aan dat ze zich hebben gericht op neurodivergente kinderen jongeren? Wat werkt daar goed en waarom?
7. Wat werkt minder goed?
8. Wat mis je op dit moment? Wat moet er veranderen om het beter voor jou te maken? Welke (kleine)aanpassingen zouden jou helpen om beter mee te doen? (Op het gebied van sport/ cultuur & vrije tijd?)
9. Voel je je begrepen binnen je sportclubs /cultuur/vrije tijd organisaties? Waarom wel, waarom niet?
10. Vind je dat de gemeente Amsterdam hier genoeg in doet, en wat zou je graag anders willen zien?

⁴ De antwoorden op de vragen over cultuur en vrije tijd zijn niet meegenomen in dit onderzoek.